

провадження. Ключову роль у забезпеченні стабільної уніфікованої правозастосовної практики щодо обрахунку строків досудового розслідування відіграють рішення Верховного Суду.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04. 2012 № 4651-VI. URL: <https://surl.lj/enrfkd>
2. Шумило М., Гмирко В., Неділько Я. Досягнення доктринальної узгодженості в трактуванні кримінальних судових доказів – *conditiosinequanon* коректного вирішення питання допустимості доказових матеріалів сторони обвинувачення. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції* : VIII Харків. кримінал. процесуал. полілог. Допустимість доказів у кримінальному провадженні: між імперативністю закону та процесуальною толерантністю. м. Харків, 14.11.2025. Харків : Право, 2026. С. 31–47.
3. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 17.02.2025 у справі № 761/35056/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125364517>
4. Постанова Об'єднаної палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 17.02.2025 у справі № 369/16172/20. Провадження № 51-7739 кмо 23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL : <https://reyestr.court.gov.ua/Review/125435251>.
5. Постанова Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду від 17.11.2022 у справі № 199/7939/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107441965>

Хахуцяк Ольга Юріївна

завідувач кафедри кримінальної юстиції навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

Митич Сергій Павлович

викладач кафедри кримінальної юстиції навчально-наукового інституту права та психології НАВС, кандидат юридичних наук, доцент

СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ У ПРАКТИЦІ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

У сучасних умовах розвитку міжнародного кримінального правосуддя особливого значення набуває проблема формування єдиних стандартів доказування під час розслідування та судового розгляду міжнародних злочинів. З огляду на триваючу збройну агресію проти України питання

належного документування воєнних злочинів, злочинів проти людяності та злочину агресії набуває не лише національного, а й міжнародного значення. У цьому контексті практика Міжнародного кримінального суду (далі – МКС) формує важливі орієнтири для удосконалення національної системи кримінальної юстиції України.

Правовою основою діяльності МКС є Римський статут Міжнародного кримінального суду 1998 року, який визначає основні принципи міжнародного кримінального правосуддя, у тому числі стандарти доказування у справах щодо міжнародних злочинів. Відповідно до ст. 66 Римського статуту особа вважається невинуватою, доки її вину не буде доведено поза розумним сумнівом («beyond reasonable doubt»). Саме цей стандарт є одним із ключових у практиці МКС [1].

На відміну від національних правових систем, у діяльності МКС питання доказування має комплексний характер та поєднує елементи континентальної та англосаксонської моделей кримінального процесу. Особливістю міжнародного кримінального судочинства є значний обсяг цифрових доказів, матеріалів супутникового спостереження, відеофіксації, OSINT-даних, а також доказів, отриманих від міжнародних організацій і гуманітарних місій.

У практиці МКС важливого значення набуває питання допустимості доказів. Відповідно до ст. 69 Римського статуту Суд має право оцінювати належність та допустимість будь-яких доказів з урахуванням їх достовірності та способу отримання. При цьому МКС не застосовує надмірно формалізований підхід до оцінки доказів, що дозволяє використовувати широкий спектр інформаційних джерел [1].

Показовою є справа «Прокурор проти Томаса Лубанги Діло» (The Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo), у якій Суд наголосив, що під час оцінки доказів необхідно враховувати їх загальну сукупність, взаємозв'язок та достовірність. У цьому рішенні МКС фактично сформував підхід до оцінки доказів через принцип комплексності та взаємного підтвердження доказової інформації [2].

У справі «Прокурор проти Жана-П'єра Бемби» (The Prosecutor v. Jean-Pierre Bemba Gombo) МКС звернув увагу на необхідність дотримання балансу між інтересами міжнародного правосуддя та забезпеченням прав обвинуваченого. Суд підкреслив, що навіть у справах щодо особливо тяжких міжнародних злочинів стандарти справедливого судового розгляду залишаються обов'язковими [3].

Особливу актуальність для України становить питання використання цифрових доказів. З початку повномасштабного вторгнення значна кількість воєнних злочинів документується за допомогою мобільних пристроїв, супутникових знімків, камер відеоспостереження, даних із соціальних мереж та відкритих джерел інформації. У зв'язку із цим практика МКС щодо оцінки цифрових доказів має важливе значення для національних органів досудового розслідування.

Верховний Суд України також поступово формує підходи до оцінки доказів із урахуванням міжнародних стандартів. У своїх правових позиціях Суд наголошує на необхідності забезпечення принципу верховенства права, допустимості доказів та дотримання прав людини під час кримінального провадження. Особливої актуальності це набуває під час розслідування воєнних злочинів та злочинів проти основ національної безпеки [4].

Крім того, практика Європейського суду з прав людини також впливає на формування стандартів доказування в Україні. У рішенні у справі «Ireland v. United Kingdom» ЄСПЛ зазначив, що доказування має ґрунтуватися на критеріях достатності, переконливості та узгодженості доказів. Аналогічні підходи дедалі частіше застосовуються і в міжнародному кримінальному правосудді [5].

Однією з ключових проблем для України залишається необхідність адаптації кримінального процесуального законодавства до сучасних міжнародних стандартів доказування. Зокрема, потребують удосконалення питання:

- процесуального оформлення цифрових доказів;
- використання матеріалів із відкритих джерел;
- міжнародного співробітництва під час збору доказів;
- забезпечення безпеки свідків і потерпілих;
- фіксації воєнних злочинів в умовах бойових дій.

Важливим аспектом є також необхідність підготовки спеціалізованих кадрів у сфері міжнародного кримінального права та міжнародного гуманітарного права. Ефективне застосування міжнародних стандартів доказування неможливе без належної професійної підготовки слідчих, прокурорів, суддів та адвокатів [6].

Таким чином, стандарти доказування у практиці МКС мають важливе значення для розвитку кримінальної юстиції України. Їх імплементація сприятиме підвищенню ефективності розслідування міжнародних злочинів, забезпеченню дотримання прав людини та гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами правосуддя. В умовах воєнного стану та документування злочинів, пов'язаних зі збройною агресією проти України, це питання набуває особливої актуальності та потребує подальшого наукового дослідження.

Список використаних джерел:

1. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 року.
2. The Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo. ICC-01/04-01/06.
3. The Prosecutor v. Jean-Pierre Bemba Gombo. ICC-01/05-01/08.
4. Практика Верховного Суду щодо допустимості доказів у кримінальному провадженні.
5. Рішення ЄСПЛ у справі «Ireland v. United Kingdom» від 18 січня 1978 року.

6. Баулін Ю. В. Міжнародне кримінальне право: підручник. Київ : Право, 2021.

Шамара Олександр Володимирович
доктор філософії, старший дослідник,
доцент, радник директора Науково-
дослідного інституту інформатики і
права

Комашко Володимир Володимирович
доктор філософії, старший дослідник,
заслужений юрист України, завідувач
відділу правової та антикорупційної
політики центру безпекових досліджень
Національного інституту стратегічних
досліджень

Титаренко Олексій Олексійович
доктор юридичних наук, доцент,
завідувач науково-дослідної лабораторії
з питань підготовки персоналу та
проблем правоохоронної діяльності
Національної гвардії України
Київського інституту Національної
гвардії України

ДОТРИМАННЯ КОНСТИТУЦІЇ ТА ЗАКОНІВ УКРАЇНИ ОРГАНАМИ ТА ПІДРОЗДІЛАМИ, ЩО ЗДІЙСНЮЮТЬ КОНТРОЗВІДУВАЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАВАЗАСТОСУВАННЯ

У межах повноважень, наданих Конституцією України, сектор безпеки і оборони підлягає демократичному цивільному контролю. Система цивільного демократичного контролю складається з контролю, що здійснюється Президентом України; контролю, що здійснюється Верховною Радою України; контролю, що здійснюється Радою національної безпеки і оборони України; контролю, що здійснюється Кабінетом Міністрів України, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; судового контролю; громадського нагляду (*стаття 4 Закону України «Про національну безпеку України»*) [1].

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Для реального виконання державою своїх завдань у сфері гарантування,